

Het Verhaal van het Palestijnse Huis

Uitgesproken ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de Friends of Young Bethlehem Mariendal, 15 juni 2019 - Toine van Teeffelen

Beste mensen,

Veel dank aan de Friends of Young Bethlehem voor de uitnodiging om te komen spreken, voor de tienjarige steun aan het Arab Educational Institute, voor het vrijwilligerswerk in Bethlehem, voor de betrokkenheid, de vele hartelijke ontmoetingen. En ook voor de kritiek, die de geest helpt scherp te houden.

Het hoeft geen verwondering te wekken dat veel verhalen van Palestijnen over het huis gaan, het thuis, of wat in het Engels beter wordt samengevat in het woord *'home'*. Als je kijkt naar Palestijnse historische, literaire, of filmische verhaalgenres valt op hoezeer het huis er in figuurlijke en overdrachtelijke betekenis een rol in speelt. Denk aan de vluchtverhalen in 1948 tijdens de zgn *nakbeh* of 'ramp', toen meer dan 700.000 Palestijnen wegtrokken uit wat nu Israël is en daarna niet konden terugkeren. Of aan de latere symbolisering van het oude familiehuis en de omliggende gemeenschap en velden in de Palestijnse schilderkunst en literatuur.

Je kunt ook denken aan de verhalen van hen die na de bezetting in 1967 van de Westelijke Jordaanoever en de Gazastrook, de mogelijkheid hadden om een bezoek af te leggen aan hun voorouderlijk huis. De wapenstilstandsgrens verdween en je kon vanuit bezet gebied naar de plekken gaan waar men vroeger uit weggevlucht was. Hoevele hebben toen niet geprobeerd een kijkje te nemen hoe dat familiehuis er bijstond, en hoevele wilden dat juist niet doen, om de pijnlijke herinneringen niet te laten herleven. Ik herinner me een schoolproject met Palestijnse leerlingen over hun "klop op de deur" van dat oude huis – wat ze zouden zeggen wanneer de deur door de nieuwe bewoners zou worden geopend.

Verscheidene Palestijnse auteurs hebben hun vervreemding literair uitgewerkt naar aanleiding van een individuele ontdekkingstocht naar dat verdwenen ouderlijke huis, een confrontatie met ontworteling. Denk ook aan de hedendaagse 'marsen van de terugkeer' in Gaza, met duizenden mensen die willen terugkeren, of jaren geleden toen Palestijnse vluchtelingen in Syrië met een mars over de grens bij de Golan Hoogvlakte terug wilden lopen naar de ouderlijke huizen en velden ook al was daar niets meer van over. Tijdens de jaarlijkse *nakbeh*-dag half mei is het nog steeds gebruik onder Palestijnen in Israël om marsen te organiseren naar de ruïnes van die ouderlijke huizen.

In de West Bank, waar ik woon, is het huis niet je castle/kasteel, maar is het al te vaak een soort openlucht-gevangenis, vanwege de reisbeperkingen en de checkpoints.

In al de verhalen komt steeds de onderliggende vraag naar boven: Wat betekent 'huis' eigenlijk onder deze omstandigheden?

Er is een contrast tussen aan de ene kant je huidige huis dat niet echt een huis of *home* kan worden genoemd, eigenlijk niet herkenbaar is als thuis, en aan de andere kant het meer abstracte en symbolische idee van 'huis'. Dat laatste is iets waarnaar je verlangt, dat onbereikbaar is vanwege de machtsverhoudingen, dat centraal staat in de pijn, in de collectieve herinnering, in het verlangen en de dringende vraag om rechten.

Arab Educational Institute (AEI)

Ik ben actief in Palestijnse educatie, vooral in de tweede lijn, met het ontwikkelen en evalueren van projecten. Die projecten gaan eveneens vaak over het (t)huis en de identiteit. Het Arab Educational

Institute in Bethlehem stimuleert jongeren, vrouwen en docenten om hun ideeën en verhalen over henzelf en hun alledaagse omgeving concreet te maken.

Gegeven de steun van de Friends aan het werk van het AEI mag ik hier denk ik wel een paar voorbeelden geven. Ze zijn uit de sfeer van zowel het informele als het formele onderwijs.

Het schrijven en uitbeelden van verhalen over jezelf en je omgeving heeft allerlei leerfuncties. In de eerste jaren van het projectenwerk bij het AEI, onder meer tijdens de Tweede Intifada nu meer dan 15 jaar geleden, deden we veel met het schrijven van korte dagboeken, open brieven, of verhalen rond thematische onderwerpen. Op een van de Bethlehemse scholen waren teenagers betrokken bij een dagboekproject toen een scholiere in de klas tijdens een Israelische legeractie als omstander werd gedood. De meisjes schreven hun dagboeken hierover en maakten later een theater- en dansvoorstelling.

Het idee was dat wanneer scholieren over het geweld en de oppressie om hen heen schreven en hun gevoelens in een bepaalde vorm gaten ze er beter mee leerden omgaan; *'coping'*, zoals dat heet. Tot op de dag van vandaag vragen we bij projecten aan jongeren als het even kan om hun verhalen op te schrijven over het normale-abnormale leven op school, in de familie of in de gemeenschap.

Wie wonen er in je huis?

Het AEI werkt ook met verhalen rond een thema dat kan worden samengevat als: Wie wonen er in je huis?

Sinds eind jaren negentig tot nu werkt het AEI aan een inter-religieus scholenproject. Leerlingen leren over elkaars godsdienstige achtergronden en praktijken. Ooit, eind de jaren negentig, begon dit als een zgn. dialoogproject met uitwisselingen tussen Palestijnse en Israelische scholen rond de drie monotheïstische godsdiensten. Vanaf de Tweede Intifada in 2000 verlegde zich de focus naar de wederzijdse kennis van christendom en islam onder christelijke en moslimse Palestijnse scholieren.

Tegenwoordig werkt het AEI met 30 scholen in Ramallah en Bethlehem die elk in minimaal een klas moslim-christelijk godsdienstonderwijs doen. Daarbij verzamelen ze vaak inter-religieuze verhalen, of beelden deze uit. Het interessante is dat leerlingen ontdekken dat hun collectieve geschiedenis niet alleen het gemeenschappelijke verhaal heeft van het verloren huis en land, maar ook een veelvormigheid aan culturele en religieuze verhalen die positieve waarden uitdrukken van openheid en uitwisseling. Het boek met verhalen uit dit project, *'Hand in Hand'*, wordt tegenwoordig door het Ministerie van Onderwijs van de Palestijnse Autoriteit onder scholen geadverteerd en verspreid.

Een ander aksent van het AEI heeft evenzeer te maken met de collectieve beeldvorming van jezelf. In al ons werk proberen we niet zozeer jongeren te focussen op lijden en verbittering in het licht van de geschiedenis, maar ook op vormen van individuele en collectieve veerkracht en verzet. Niet alleen verzet in de traditionele zin van het woord, maar ook hoe mensen kunnen getuigen van waardigheid en doorzettingsvermogen in het omgaan met alle problemen bij het overleven. Het documenteren van deze *soemoed* of standvastigheid gebeurt onder meer op het Soemoed Verhalenhuis in Noord-Bethlehem waar vrouwengroepen sinds jaren samenkomen en hun verhalen delen. Die verhalen zijn in onze ervaring van belang om innerlijke kracht en hoop te verbreiden.

De laatste fase van het werk bij AEI deze jaren is rond het thema 'advocacy' - ook weer zo'n lastig vertaalbaar woord. We werken op het moment met in totaal 28 groepen van 30 tot 50 jongeren, scholieren zowel als jonge vrouwen tot 30 jaar in het Bethlehem en Hebron-gebied van de zuidelijke West Bank. Met onder meer verhalende spelvormen proberen we jongeren te stimuleren na te denken over keuzemogelijkheden rond het doen van *advocacy* in hun plaatselijke gemeenschap. Dat kan zijn rond het verbeteren van het schoolvervoer; het ophalen van vuilnis; steun voor de boeren om hun grond te blijven bewerken ondanks landonteigeningen, reisproblemen en exportproblemen; het verbeteren van plaatselijk en internationaal toerisme; het stimuleren om Palestijnse produkten te kopen waar het overgrote deel van produkten in bv. de groentenzaken Israelisch is; of het vergroten van de rol van Palestijnse vrouwen in plaatselijke media.

Deze *advocacy* onderkent de vele obstakels als gevolg van de bezetting en ook vanwege plaatselijke tradities en gewoonten. De jongeren leren te werken met betrokkenen en besluitvormers, met plaatselijke media of maken zelf mediaprodukten. En natuurlijk is er het documenteren van het verhaal van de *advocacy* zelf.

Wereldverhalen

Nu is een verhaal, of het een levensverhaal is of dat van zo'n *advocacy*-actie, nooit helemaal van jezelf, je gebruikt bij het vormgeven van een verhaal altijd bekende genres. Dat geldt bv. voor *soemoed*-verhalen, die impliciet verwijzen naar standvastigheids- en veerkrachtverhalen wereldwijd. Vanouds is het een uitdaging voor Palestijnen en hen die met hen sympathiseren om hun verhaal met een wereldwijd publiek te delen. Hoe vaak is niet gezegd dat Palestijnen hun PR op orde moeten krijgen?

Je bereikt een breder publiek door je verhaal van geleefde waarden herkenbaar te maken. Je kunt ze verbinden met, wat ik voor het gemak noem, kleine en grote wereldverhalen. Kleine wereldverhalen zijn die van het huiselijke en alledaagse leven dat iedereen kent en de waarden van samenwerking en zorg daarin; de grote verhalen zijn bekend van wereldwijd gedeelde mythen, ideologieën en godsdiensten, ieder met hun complex van waarden. Verbinding met beide soorten wereldverhalen maakt snel begrip en identificatie mogelijk.

Bij de kleine verhalen is het huiselijk leven en de onderliggende waarden een concept dat voor ieder begrijpelijk en voorstelbaar is. Dus ook wat het betekent om niet echt een huis of *home* in de gebruikelijke zin te hebben.

Muur: totale lengte op het moment 400 km

Ik wil hier een voorbeeld aanhalen vanuit mijn werkomgeving: de situatie van Noord-Bethlehem bij de checkpoint naar Jeruzalem. De zgn. afscheidingsmuur – Palestijnen noemen het apartheidsmuur – gaat daar rond een heilige plaats, het zgn. Graf van Rachel. Rachel is een van de vrouwen van Jacob uit de Tora resp. het Oude Testament, en is ook in de Islam vereerd. Ze ligt volgens de traditie langs de weg van Bethlehem naar Jeruzalem begraven.

Tijdens de onderhandelingen tussen Israël en de PLO in de jaren negentig van de vorige eeuw besloot de Israëlische premier Rabin onder zware druk van de orthodox-nationalistische joodse lobby in Israël het Graf feitelijk bij Jeruzalem en Israël te annexeren. Het Graf werd gemilitariseerd, met een kleine Muur eromheen. Het trok in de tweede Intifada als een magneet jongeren aan die stenen of Molotov-cocktails gooiden naar dit Israëlische militaire bolwerk midden in Bethlehem. In 2003 werd een nieuwe 8-9 meter hoge Muur gebouwd rond het Graf en een grote belendende parkeerplaats. De toegangspoort tot Noord-Bethlehem, de brede Hebron-weg, werd geblokkeerd en al het verkeer moest nu een zijweg nemen waar later ook de checkpoint werd gebouwd.

Bethlehem checkpoint

Om de grond waarop de Muur komt gereed te maken duurt een paar maanden. Maar het naast elkaar plaatsen van de hoge panelen duurt maar een halve dag, om veiligheidsredenen. Toen kinderen uit dat gebied 's ochtends naar school gingen stond de Muur er nog niet, toen ze 's middags van school terugkwamen, was die er wel. Een van de kinderen vertelde zijn moeder, Claire Anastas, dat hun huis nu zelf een graf was, vergelijkbaar met het Graf van Rachel aan de andere kant van de Muur. De ramen van het Anastas-huis kijken naar alle kanten op muren uit.

Anastas huis

De buurt rond het Graf van Rachel is een van de buurten waar het huiselijk leven in de West Bank problematisch is geworden. In de eerste jaren na de muurbouw kwamen kinderen daar niet gauw op een verjaardagsfeestje op bezoek. De Muur was luguber en de straten langs de Muur waren en zijn gebied C, het Israëlische leger zwaait er de scepter. Op dit moment is die troosteloosheid minder, maar

kun je je huis wanneer dat bijna grenst aan zulk een Muur, nog wel een thuis noemen? Je hoort wel eens mensen sarcastisch zeggen: "Checkpoint, welkom home." Daar is de Muur, welkom, daar woon ik. Een gemilitariseerde Muur met camera's en af en toe militairen die je vanuit een wachttoren bekijken ontkent de menselijke maat van het dagelijkse leven, vooral als die frustraties van het dagelijks leven al zo vele jaren doorgaan. Hetzelfde geldt voor de rijen van soms honderden meters op elkaar gedrukte Palestijnse arbeiders 'ochtends vroeg voor de Bethlehem checkpoint, iets verderop.

Arbeiders bij Checkpoint

Of de rijen auto's voor de checkpoint.

Vanuit de stad Bethlehem en zijn Muur zijn er tal van pogingen ondernomen om het eigen thuisverhaal te verbinden met wereldverhalen. Ik ga hier drie voorbeelden langs:

- het Banksy hotel bij de Muur
- de marathon in Bethlehem met mensen die het recht op beweging eisen door zelf te lopen langs de Muur, en
- moderne variaties op het Kerstverhaal.

Ook hier is er een veelvormigheid aan verhalen die zich op verschillende soorten publieken richten. Gastvrijheid en ontmoeting zijn de onderliggende gedeelde waarden.

Banksy

Walled-Off Hotel

Eerst het Banksy-hotel tegenover de Muur. Een troosteloos muurlandschap is normaal gesproken niet geschikt als huis noch hotel. Meer dan de vertrouwde huiselijkheid en gastvrijheid vind je op zulke plaatsen de herinnering en het verlangen, de pijn en de mogelijke oppositie tegen bezetting. Dat maakt dat zulk een grensruimte als waar het Banksy-hotel zich bevindt geschikt is voor de energie die

verzetsverhalen geeft. Kwetsbaarheid roept verlangen en verbeelding op en utopisch denken - in contrast tot de huidige dystopische werkelijkheid rond het Graf van Rachel.

Er is een traditie van muurgraffiti die zowel aanklaagt als een wereld oproept zonder muren en onderdrukking. Een poëtische quote op de muur bij het Graf heb ik altijd die van de Indische schrijfster Arundhati Roy gevonden: "Another world is not only possible, she is on her way. On a quiet day, I can hear her breathing." "Een andere wereld is niet alleen mogelijk, ze is op komst. Op een rustige dag kan ik haar horen ademen." Alsof je je oor bij de muur te luister legt.

De muren, in Bethlehem of elders in de West Bank (we spreken niet over Gaza), zijn verantwoordelijk voor veel menselijke frustratie en lijden. Tegelijk zijn ze in sommige gevallen geschikt voor beeldende expressie en het zoeken naar nieuwe verhaalformats. Muurgraffiti maakt het mogelijk voor bezoekers om zich te identificeren met deze verhalen, zoals eerder gebeurde in muursteden als Berlijn en Belfast.

De muurstencils van de anonieme Londense graffitikunstenaar Banksy drukken een anti-militaristisch verhaal uit tegen gecentraliseerde machten of bureaucratieën waar dan ook ter wereld. Hij verbindt dat grotere verhaal steeds met alledaagse en huiselijke beelden, vooral van kinderen.

Banksy graffiti

Bekend zijn in Palestina Banksy's graffititekeningen van het meisje dat aan een ballon over de muur lijkt te zweven, het meisje dat een soldaat fouilleert, een Intifada-jongen die niet een steen maar een bos bloemen werpt. Het is spelen met de werkelijkheid, met een haast utopische boodschap.

Banksy's hotel werd drie jaar geleden officieel als het Walled-Off Hotel, het Ommuurde Hotel, geopend, een variatie op Waldorf, de Amerikaanse hotelketen. De inrichting is door Banksy ontworpen.

Walled-Off Hotel

Walled-Off Hotel

Je hebt in de zeer Britse *tea room* onder meer een tentoonstelling van zorgvuldig geordende katapulten van Palestijnse jongeren. De informatieve, beeldende tentoonstelling in het hotel laat de breekbaarheid van het Palestijnse huis zien. Wanneer je een rinkelende telefoon oppakt hoor je een Israelische kolonel die je informeert dat binnen een uur je huis wordt opgeblazen en of je direct alle spullen er weg wilt nemen.

Net als veel andere elementen in het hotel heeft de gastvrijheid een ironische ondertoon. Het hotel adverteert zijn gastvrijheid en zijn niet alledaagse hotelprijzen met het 'slechtste uitzicht ter wereld'. Israeli's worden uitgenodigd om de muurervaring te delen. Dat kan omdat het in gebied C staat, dus onder directe Israelische militaire controle. Maar om er te komen zou men eigenlijk een helikopter moeten nemen omdat je er met de auto alleen via Palestijns A gebied kunt komen – en dat wordt door de Israelische wet voor Israelische burgers niet toegestaan.

Palestine marathon

Palestine Marathon, start

Een heel ander wereldverhaal, of mythe, is die waarop de *Palestine marathon* in Bethlehem is gebaseerd: de gezamenlijkheid van alle volken en staten, de Olympische gedachte. Ook al is het geen echte staat, Palestina is gastheer van een marathon. De marathon is inmiddels voor de zevende keer gehouden, elk jaar in het voorjaar, met in de loop van de jaren een groeiend aantal deelnemers, dit jaar ruim 8000. De route begint bij de Geboortekerk maar loopt langs de Muur bij het Graf van Rachel, waar het achterliggende idee van het opeisen van het 'recht op beweging' extra cachet krijgt. De vele buitenlandse deelnemers verblijven niet alleen in hotels maar ook bij mensen thuis in gastgezinnen of als loge. Zodoende horen ze de verhalen van het Palestijnse huis.

Veel deelnemers kennen elkaar, ontmoeten elkaar elk jaar bij de marathon. Je krijgt er overigens ook met het bewandelen van een minder aantal kilometers al een deelnemerscertificaat (vandaar dat mijn echtgenote en ik volgend jaar meedoen).

Palestine Marathon

Bij het graf van Rachel

Een enkele Israelische atleet of sympathisant doet mee, maar ook die schendt de Israelische wet omdat althans een deel van het parcours door gebied A gaat. Vorige week zag mijn echtgenote op Facebook hoe een Palestijnse delegatie van het organiserende 'right to movement' comite ook elders in de wereld aan een renwedstrijd deelnam, in Wales. Doen zegt soms meer dan woorden.

De gastvrijheid, de deelnemers en de openheid in de stad creeren op zo'n marathondag een universeel aandoende sfeer.

Palestine Marathon

Je voelt die sfeer ook bij sommige Palestijnse organisaties die veel buitenlandse groepen ontvangen, zoals de Tent of Nations ten zuiden van Bethlehem. In het hoogseizoen komen daar dagelijks meerdere buitenlandse groepen langs bij de belegerde boerenfamilie Nasser. Deze is op eigen land gedwongen om in grotten te leven en moet sinds jaar en dag rechtszaken voeren om op de heuvel te blijven kunnen wonen - ondanks eigendomspapieren die teruggaan naar de Turkse tijd van honderd jaar geleden. Een ongelooflijk verhaal van strijden om je familiehuis of familiegroet en het omliggende land. Ook zij verwachten in de toekomst te maken te krijgen met de gevolgen van de muurbouw. Ook daar is het centrale idee dat van een open huis of tent als internationale ontmoetingsplek. Bezoekende groepen helpen de familie en hun heuvel te beschermen.

Kerstverhaal

Kerststal Bethlehem

Een derde groot wereldverhaal waarmee Bethlehem zich verbindt is natuurlijk het Kerstverhaal. Je zou kunnen denken dat het Kerstverhaal eigenlijk niet zozeer een verhaal over gastvrijheid is: denk aan het verhaal over dat andere hotel, de volle herberg met de gesloten deur, en de geboorte van Jezus in de grot in de wildernis tussen de os en de ezel.

Je kunt je misschien voorstellen dat Arabische mensen in Bethlehem zich in dit herbergverhaal in het geheel niet herkennen. Bethlehem of Beit Lechem betekent huis van vlees in het Arabisch, huis van brood in het Hebreeuws, maar in beide gevallen met de ondertoon van 'huis van overvloedige gaven', oftewel een gastvrij, open huis.

Ooit zag ik eens op een school in Bethlehem het Kerstverhaal zoals in de Koran beschreven uitgevoerd door christelijke leerlingen en het Kerstverhaal zoals in de Bijbel beschreven uitgevoerd door moslimse leerlingen. Het achterliggende idee was om een inter-religieus perspectief te bevorderen. De moslimse leerling die de herbergier speelde gooide de deur van de herberg ter verwelkoming van de heilige familie wagenwijd open. Het culturele script van Arabische gastvrijheid won het van elk ander script.

De Arabische Vrouwenunie in Bethlehem deed eens onderzoek naar de oorsprong van het herbergverhaal. Met advies van de Benedictijnen kwam ze tot de conclusie dat het eigenlijk niet zozeer om een herberg ging, maar om een groot familiehuis waarbij het op de begane grond te druk was met alle aanwezige uitgebreide familie. Jozef en Maria werden verwezen naar wat we nu een grotkelder zouden noemen. Daar kon men uitrusten, met het voedsel en water in grote potten tegen de muren en in het gezelschap van de huisdieren zoals de os en de ezel. Niks geen wildernis of gebrek aan gastvrijheid.

Hiervoor sprak ik over Claire Anastas, wiens huis aan drie kanten omgeven is door de Muur. Na de bouw van de Muur sloot zij haar zaak voor interieurversieringen. Op dat deel van de Hebron Rd moesten rond de eeuwwisseling 64 van de 70 zaken sluiten vanwege de gevolgen van de Intifada en de muurbouw. In plaats daarvan openden zij en haar man een souvenirzaak waar je onder meer een olijfhouten Kerststal met muurtje kunt kopen, de muur geplaatst tussen de heilige familie en de bezoekende herders en koningen.

Dat thema zie je nu in veel Bethlehemse souvenirzaken terugkomen, al was het maar als trekker. Zelfs zie je het op het Geboorteplein waar men in het algemeen niet gauw sleutelt aan traditionele souvenirformules. Op andere objecten, affiches en cartoons zie je hoe de heilige familie op het Bethlehem-checkpoint wordt gecontroleerd en hoe de ezel met moderne apparatuur wordt gechecked.

Kerststal bij de Muur

Muuseum

Soemoed Verhalenhuis

Terug naar die oorspronkelijke vraag: Wat betekent huis en thuis in deze bijzondere omstandigheden? Wat betekent de *home* als de plek waar je je thuis voelt; als de concrete huis, tent of grot waar je woont; als de omgeving waar het alledaagse plaatsvindt; als het gastvrije huis; of als het huis in de betekenis van vader- of moederland?

In een poging tot een antwoord moet je de eigen ervaringen van het verscheurde familiehuis meenemen. Die ervaringen moeten concreet gemaakt worden, in hun veelvormigheid, met al het lijden maar ook met de menselijke kracht. Het gaat er ook om je waardegerichte verhaal te communiceren en te verbinden met bredere of wereldverhalen, met het oog op een dialoog met anderen.

Daarbij moet je voorkomen dat je eigen verhaal geheel opgaat in, gekidnapt wordt, door dat bredere verhaal. Het eigen verhaal moet een eigen plaats en waarde krijgen.

In het Soemoed Verhalenhuis komen sinds 2008 vrouwen samen, deels uit de buurt, deels van verder af in Bethlehem. Het Huis is een vrouweninitiatief in de geest van laagdrempelig opbouwwerk in een gebied dat door muren wordt beheerst. Een van de ruimten werd ingericht als een tent, een verhalentent, met op de muur uitgeprinte verhalen van vrouwen, individueel of van de familie en gemeenschap.

Muuseum

Later gingen die verhalen uit het huis naar de grote muur buiten en vormden zo een soort verhalenverzet, onder de leus “de Muur kan onze verhalen niet tegenhouden.” Op weersbestendige grote posters van dun metaal worden op de Muur de alledaagse en minder alledaagse verhalen van vrouwen en later jongeren gepresenteerd. Het zijn er inmiddels enkele honderden. Het idee is om dergelijke verhalen ook elders buiten Bethlehem te tonen op muren of andere obstakels van politieke aard.

Mahmoud Darwish

Deel van dit zgn. Muurmuseum zijn creatieve uitingen zoals tekeningen van huis en omgeving, evenals enkele Engelstalige fragmenten van de Palestijnse dichter Mahmoud Darwish, overleden in 2008. Ik zal van de laatste enkele laten zien.

Darwish is eigenlijk een soort culturele vader des vaderlands. Hij is de auteur van het bredere Palestijnse verhaal. Hij was ook de schrijver van de Palestijnse onafhankelijkheidsverklaring uit 1988. Veel van de poezie van Darwish gaat over het verscheurde huis van Palestina. Je ziet bij hem het gebroken kleine verhaal van het huis, van de alledaagse huiselijke gastvrijheid, zowel als het eveneens gebroken grote verhaal van het nationale huis.

Quotes van Mahmoud Darwish over het Palestijnse Huis

- I ask: Is it true, good ladies and gentlemen, that the earth of Man is for all human beings as you say? In that case, where is my little cottage, and where am I?
- Where can I free myself of the homeland in my body?
- I have a mother, a house with many windows, brothers, friends and a prison cell with a chilly window!
- I have learned and dismantled all the words in order to draw from them a single word: *Home*.
- A mother reprimands the prison guard: Why have you spilled our coffee onto the grass, you mischief maker?
- A bird born from me who builds a nest in my ruins.
- Windows, but not for us, to exchange greetings in every language.

- Ik vraag: is het waar, beste dames en heren, dat de aarde van de mens er is voor alle mensen, zoals u zegt? In dat geval, waar is mijn huisje en waar ben ik?
- Waar kan ik mezelf bevrijden van het thuisland in mijn lichaam?
- Ik heb een moeder, een huis met veel ramen, broers, vrienden en een gevangenis met een kil raam!
- Ik heb alle woorden geleerd en ontmanteld om er een enkel woord uit te putten: Thuis.
- Een moeder hekelt de gevangenisbewaarder: Waarom heb je onze koffie op het gras gemorst, jij onruststoker?
- Een vogel die uit mij is geboren en een nest bouwt in mijn ruïnes.
- Ramen, maar niet voor ons, om in elke taal een begroeting uit te wisselen.

Palestijnen zijn bezig met een strijd om overleving en in die strijd heb je een georganiseerd en organiserend verhaal nodig met heden, verleden en toekomst. Ook in het onderwijs. Dat verhaal ligt niet klaar maar moet steeds opnieuw in elkaar worden geknutseld en relevant gemaakt. Het beeld van het huis is daarbij belangrijk, zowel om het geweld aan te geven waaronder het kan bezwijken – eens definieerde de Palestijnse intellectueel Edward Said in een pessimistische bui het Palestijnse huis als een ‘potentiele ruïne’ - als in de mogelijkheid van het opbouwen, het verbeelden, van een nieuw huis.

Enkele jaren geleden was bij ons een journalist uit Wales op bezoek die een vrouw in het dorp Walajah, ten westen van Bethlehem, had gesproken, gezeten vlak voor haar net verwoeste huis. In een opvallende woorddraai had ze zoiets gezegd als: “Wanneer hij [Israelische soldaat] mijn huis niet had willen verwoesten, had ik hem misschien gastvrijheid gegeven.”

Het Palestijnse huis is verloren gegaan, ingeperkt, opgesplitst, vernield, ontoegankelijk gemaakt. Maar het wordt ook steeds opnieuw gebouwd en ingericht, en soms – “op een rustige dag horen we haar ademen,” die nieuwe wereld – wordt het huis, wie weet, een open huis zonder hoge muren, met wijdropen deuren en ramen.

Muren maken Blind

